

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

20 ianuarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir,

Judecători – Boico Victor, Toma Nadejda,

examinând, fără citarea părților, în baza materialelor cauzei, admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat de către condamnatul Cernei Iurie, împotriva încheierii Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova din 28 mai 2019, în cauza penală în privința lui,

Cernei Iurie XXXXX, născut la XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

prima instanță: 25.04.2019 – 28.05.2019

instanța de recurs: 17.09.2020 – 20.01.2021

A C O N S T A T A T :

1. La 25 aprilie 2019 în adresa Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova a parvenit plângerea condamnatului Cernei Iurie împotriva administrației Penitenciarului nr.3 Leova, Penitenciarului nr.13 Chișinău și Penitenciarului nr.16 Pruncul cu privire la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului.

În motivarea plângerii a indicat că, în cadrul Penitenciarului nr.3 Leova, Penitenciarului nr.13 Chișinău și Penitenciarului nr.16 Pruncul a fost deținut în condiții inumane și degradante. Menționează că penitenciarele respective sunt supraaglomerate și lipsesc condițiile igienice corespunzătoare.

2. Prin încheierea Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova din 28 mai 2019, a fost admisă parțial plângerea condamnatului Cernei Iurie împotriva administrației Penitenciarului nr.3 Leova, Penitenciarului nr.13 Chișinău și Penitenciarului nr.16 Pruncul cu privire la condițiile de detenție care afectează grav drepturile prevenitului și condamnatului.

S-a constatat faptul că, condamnatul Cernei Iurie a fost deținut în Penitenciarul nr.3 Leova, timp de 1043 zile și în Penitenciarul nr.13 Chișinău, timp de 305 zile, iar în total 1348 zile, în condiții inumane, contrare prevederilor

din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Conform art.473⁴ alin.(4) Cod de procedură penală, pentru 1340 zile de detenție în condiții inumane, calculându-se 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție, s-a redus pedeapsa condamnatului Cernei Iurie cu 268 (două sute șaiszeci și opt) zile.

Conform art.473⁴ alin.(5) Cod de procedură penală, pentru 8 zile rămase de detenție în condiții inumane, calculându-se 2 unități convenționale pentru fiecare zi, s-a încasat din contul statului în beneficiul condamnatului Cernei Iurie despăgubirea pecuniară în sumă de 800 (opt sute) lei.

Conform art.473⁴ alin.(3) Cod de procedură penală, a fost obligată administrația Penitenciarului nr.3 Leova, Penitenciarului nr.13 Chișinău: să asigure pentru fiecare deținut un spațiu locativ de 4 m² ; să asigure deținuții cu energie electrică permanentă în timpul zilei, ținând cont de specificul spațiilor locative și faptul amplasării celulelor la demisol, implicit pătrunderii insuficiente a luminii naturale; să asigure deținuții cu paturi adecvate, saltele, perne și cuverturi curate; să asigure mecanisme viabile de menținere a igienei și să asigure accesul deținuților la spălătoria centralizată a penitenciarului, pentru a-și spăla lenjeria și hainele, în același timp, a întreprinde măsuri organizatorice pentru amenajarea spațiilor adecvate pentru uscarea hainelor; să întreprindă măsuri pentru construcția unui sistem de ventilare a celulelor; să asigure izolarea toaletelor în toate celulele, stabilindu-i un termen de 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară va informa instanța de judecată despre executarea prezentei încheieri.

În rest, plângerea condamnatului Cernei Iurie, referitor la condițiile de detenție din Penitenciarul nr.16 Pruncul a fost respinsă, ca neîntemeiată.

2.1 Pentru a hotărî astfel, prima instanță a stabilit că, potrivit raportului administrației Penitenciarului nr.3 Leova, deținutului Cernei Iurie i-au fost asigurate minimul de condiții a executării detenției. Astfel, administrația Penitenciarului nr.3 Leova nu recunoaște încălcarea drepturilor condamnatului.

Conform art.473³ alin.(2) și (3) Cod de procedură penală, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare. Pentru examinarea plângerii, reprezentantul administrației instituției penitenciare prezintă instanței de judecată în scris, în termen de 10 zile, un raport în care răspunde la toate pretențiile invocate de condamnat sau prevenit în plângere, cu

menționarea măsurilor întreprinse pentru înlăturarea condițiilor de detenție contestate, dacă asemenea măsuri au fost întreprinse. Copia raportului și a materialelor anexate la acesta se înmânează condamnatului sau, după caz, prevenitului care a depus plângerea de către reprezentantul administrației instituției penitenciare.

Administrația Penitenciarului nr.13 Chișinău și Penitenciarului nr.16 Pruncul au depus rapoarte referitor la plângerea condamnatului Cernei Iurie Nicolae privind condițiile de detenție precare, în care au menționat că condamnatul nu a fost marginalizat.

Instanța de judecată a reținut că, condamnatul Cernei Iurie a fost deținut în Penitenciarul nr.3 Leova în următoarele perioade: 08.07.2016 – 13.08.2018; 24.08.2018 până în prezent. Prin urmare, până la data examinării prezentei plângeri, condamnatul Cernei Iurie a fost deținut 1043 zile în Penitenciarul nr.3 Leova.

Condamnatul Cernei Iurie a fost deținut în Penitenciarul nr.13 Chișinău în următoarele perioade: 04.09.2015 – 07.12.2015; 10.12.2015 – 08.07.2016. Prin urmare, condamnatul Cernei Iurie a fost deținut 305 zile în Penitenciarul nr.13 Chișinău.

Condamnatul Cernei Iurie a fost deținut în Penitenciarul nr.16 Pruncul în următoarele perioade: 07.12.2015 – 10.12.2015; 13.08.2018 – 24.08.2018. Prin urmare, condamnatul Cernei Iurie Nicolae a fost deținut 14 zile în Penitenciarul nr.16 Pruncul.

Ce ține de 14 zile în Penitenciarul nr.16 Pruncul, instanța nu le-a calculat, or, conform rapoartelor CPT, cât și a practicii CEDO, Penitenciarul nr.16 Pruncul nu a fost recunoscut ca penitenciar cu condiții inumane și degradante.

Conform punctelor 5, 9, 10, 12, 15 din constatările raportului Consiliului pentru Prevenirea Torturii (CpPT) privind vizita preventivă efectuată la Penitenciarul nr.13 mun. Chișinău pe data de 04 ianuarie 2018, Penitenciarul nr.13 constituie, în sine, o sursă de stres care poate duce la intensificarea gândurilor suicidale. Condițiile de detenție în penitenciar nu pot acorda o atmosferă, cât de puțin, terapeutică. La momentul vizitei erau deținute 1070 persoane, adică cu 500 de deținuți mai mult decât numărul maxim admis. Astfel, fiecare deținut beneficiază de suprafață locativă de 2,1 m². Geamurile celulelor sunt de dimensiuni mici și nu facilitează pătrunderea luminii solare în celule. Deținuții nu au la dispoziție servicii de salubritate/spălare a hainelor/lenjeriei, iar administrația penitenciarului nu oferă deținuților lenjeria strict necesară. Alimentarea deținuților este de o calitate nesatisfăcătoare. Există o problemă în asigurarea cu personal medical, ce influențează accesul la

servicii medicale a condamnaților, precum și documentarea pretinselor acte de tortură, tratamente inumane și degradante.

Potrivit § 35 din raportul întocmit de Centrul Pentru Drepturile Omului din Moldova în urma vizitei de monitorizare efectuate la data de 22 decembrie 2014 la Penitenciarul nr.13 Chișinău, drept cauze ale unor condiții de detenție au fost stabilite: suprapopularea celulelor – în marea majoritate a celulelor erau plasate un număr ridicat de persoane; starea igienică nesatisfăcătoare în spațiile de detenție – veceurile sunt situate imediat lângă paturile de dormit și sunt despărțite de restul celulei de o portieră; dotarea cu saltele cu un grad avansat de uzură, rupte și murdare – toate persoanele plasate au menționat că își schimbă lenjeria prin intermediul rudelor, neavând acces la spălătoria centralizată a penitenciarului, deținuții sunt nevoiți să-și spele și să usuce hainele în celulă sau în boxe de plimbări, pe funii agățate haotic, ceea ce ridică nivelul umidității și mirosul neplăcut în celulă; starea insalubră generală din multe celule.

Potrivit rapoartelor Avocatului Poporului din 2015, 2016 și 2017, cele mai importante probleme în penitenciare și centrele de detenție preventive au fost supraaglomerarea, lipsa de îngrijire medicală, iluminatul necorespunzător, slabă aerisire, mese insuficiente, condiții sanitare și de igienă precare, efectuarea băilor doar o dată pe săptămână, lipsa spațiilor de uscare a rufelor, lipsa spațiilor amenajate pentru fumători.

În conformitate cu art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante. Astfel, articolul 3 din Convenție asigură integritatea fizică și psihică a persoanei, demnitatea ei umană împotriva torturii, pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.

Într-o jurisprudență constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a statuat cu valoarea de principiu că art.3 din Convenție consfințește una din valorile fundamentale a unei societăți democratice prohibind în termeni absoluți tortura, pedepsele sau tratamentele inumane ori degradante indiferent de circumstanțe, de comportamentul victimei sau de infracțiunea de săvârșirea căreia este acuzată victima (cauza Labita v. Italia, hotărârea din 06.04.2000, § 119; Ciorap v. Republica Moldova, hotărârea din 19.06.2007, § 62).

Totodată, CtEDO a constatat că anumite condiții de trai ale deținuților constituie tratamente inumane și/sau degradante, și anume: suprapopularea din penitenciare – consideră că fiecare deținut trebuie să aibă un spațiu de cel puțin 4 m² (cauza Ostrovar v. Republica Moldova, hotărârea din 13.09.2005, §

80); celulele nedotate (cauza Becciev v. Republica Moldova, hotărârea din 04.10.2005, § 46), cu acces limitat sau lipsa accesului la lumina zilei (cauza Alver v. Republica Moldova, hotărârea din 08.11.2005, § 53), puțin sau deloc încălzite, fără sistem de ventilare, insalubre; lipsa posibilităților de recreare; lipsa hranei (cauza Becciev v. Republica Moldova, hotărârea din 04.10.2005, § 43-44); lipsa unei asistențe medicale corespunzătoare (cauza Holomiov v. Republica Moldova, hotărârea din 07.11.2006, § 120-121).

Potrivit raportului Consiliului pentru Prevenirea Torturii privind vizita preventivă efectuată în Penitenciarul nr.3 Leova pe data de 04 mai 2017, persistă problema spațiilor locative și celulelor suprapopulate și condițiilor igienice precare în sectoarele 2,3 și carantină ce duc la efecte negative asupra condamnaților. Mai mulți deținuți din sectorul de sineizolare se plâng pe condițiile materiale din celule, imposibilitatea spălării hainelor și lenjeriei, accesul limitat la plimbări în aer liber. Starea nesatisfăcătoare și asigurarea deținuților cu plapume și lenjerie de pat nu se realizează pe deplin. Practica stopării aprovizionării cu apă potabilă în timpul nopții.

Cu privire la pretențiile condamnatului față de Penitenciarul nr.3 Leova, deși administrația Penitenciarului nr.3 Leova în raportul său au indicat că deținutul Cernei Iurie nu a fost marginalizat sub aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a executării detenției în Penitenciarul nr.3 Leova, totuși, potrivit circumstanțelor invocate de condamnatului Cernei Iurie, instanța de judecată a stabilit cu certitudine că condamnatului Cernei Iurie, în perioada de detenție în Penitenciarul nr.3 Leova, i-au fost afectate grav drepturile.

Având în vedere circumstanțele constatate, instanța de judecată a considerat că condițiile de detenție ale condamnatului Cernei Iurie, în perioada celor 1043 zile în Penitenciarul nr.3 Leova, 305 zile în Penitenciarul nr.13 Chișinău, iar în total 1348 zile, au încălcat grav drepturile acestuia, sunt contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și constituie tratamente inumane.

Astfel, având în vedere constatarea condițiilor inumane de detenție a condamnatului Cernei Iurie în Penitenciarul nr.3 Leova, Penitenciarul nr.13 Chișinău, instanța de judecată, conform art.4734 alin.(3) Cod de procedură penală, a obligat administrația Penitenciarului nr.3 Leova, Penitenciarului nr.13 Chișinău: să asigure pentru fiecare deținut un spațiu locativ de 4 m² ; să asigure deținuții cu energie electrică permanentă în timpul zilei, ținând cont de specificul spațiilor locative și faptul amplasării celulelor la demisol, implicit pătrunderii insuficiente a luminii naturale; să asigure deținuții cu paturi

adecvate, saltele, perne și cuverturi curate; să asigure mecanisme viabile de menținere a igienei și să asigure accesul deținuților la spălătoria centralizată a penitenciarului, pentru a-și spăla lenjeria și hainele, în același timp, a întreprinde măsuri organizatorice pentru amenajarea spațiilor adecvate pentru uscarea hainelor; să întreprindă măsuri pentru construcția unui sistem de ventilare a celulelor; să asigure izolarea toaletelor în toate celulele, stabilindu-i un termen de 15 zile, după expirarea căruia instituția penitenciară va informa instanța de judecată despre executarea prezentei încheieri.

3. Încheierea primei instanțe a fost atacată cu recurs în anulare de către condamnatul Cernei Iurie, prin care a solicitat constatarea încălcărilor admise la aplicarea în privința sa a prevederilor art. 385 alin.(5), (6), art. 473², art. 473³, art. 473⁴, cu rejudecarea cauzei.

3.1 În motivarea cererii de recurs în anulare condamnatul a invocat că:

- nu este de acord cu încheierea primei instanțe deoarece în Penitenciarul nr. 3 Leova, Penitenciarul nr. 13 Chișinău, Penitenciarul nr. 15 Pruncul și Penitenciarul nr.9 Pruncul, a fost și este deținut în condiții inumane, degradante, suprapopulate și supraaglomerate, în care lipsesc și până în prezent condițiile prevăzute de Convenția Europeană – art. 3 CEDO;

- în penitenciarele menționate lipsesc condițiile igienice, este deteriorat acoperișul, nu este loc amenajat pentru a spăla hainele și a le usca.

4. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat, în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție concluzionează inadmisibilitatea acestuia din următoarele considerente.

În corespundere cu prevederile art. 455 alin. (2) pct. 7) Cod de procedură penală, cererea de recurs în anulare trebuie să cuprindă motivele recursului în anulare cu menționarea cazurilor prevăzute în art. 453 și cu argumentarea ilegalității hotărârii atacate.

Prin trimitere la dispoziția art. 453 alin. (1) Cod de procedură penală, se menționează că hotărârile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise doar la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată, inclusiv când Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii.

Prin urmare, instanța de recurs în anulare remarcă faptul că, dreptul de a declara recurs în anulare, poate fi exercitat numai în privința hotărârilor judecătorești prin care a fost judecată cauza penală în fond, adică hotărârile irevocabile de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal,

după epuizarea căilor ordinare de atac, reglementate de Capitolul IV, Secțiunea I și Secțiunea II ale Codului de procedură penală – adică calea apelului și recursului ordinar.

Analizând dispozițiile legale expuse mai sus în raport cu speța dată, rezultă că încheierea Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova din 28 mai 2019, nu cade sub incidența categoriilor de hotărâri irevocabile prevăzute la alin. (1) art. 452 Cod de procedură penală, ce pot fi contestate cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, iar recursul în anulare declarat împotriva încheierii Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova din 28 mai 2019, este inadmisibil, deoarece o asemenea hotărâre nu este susceptibilă de a fi atacată cu recurs în anulare.

În consecință, având ca reper prevederile art. 455 alin. (2) pct. 7), art. 453 Cod de procedură penală, instanța decide inadmisibilitatea recursului înaintat, din motiv că nu îndeplinește cerințele de formă și de conținut.

5. În conformitate cu art. 453, 456 alin. (1) Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Inadmisibilitatea recursului în anulare declarat de către condamnatul Cernei Iurie, împotriva încheierii Judecătoriei Cimișlia, sediul Leova din 28 mai 2019, în cauza penală în privința lui *Cernei Iurie XXXXX*, deoarece recursul nu îndeplinește cerințele de formă și de conținut.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la 05 martie 2021.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Boico Victor

Toma Nadejda